

[un]known destinations

Eptanisou 9 + Androu Kypseli Athens

15.09 - 06.10.2017

curated by Dr Kostas Prapoglou
επιμελητής δρ Κώστας Πράπογλου

[α]γνωστοι προορισμοί

Επτανήσου 9 + Άνδρου Κυψέλη Αθήνα

The exhibition **[un]known destinations**
was held at the former Zarifi residence,
Eptanisou 9 & Androu, Kypseli, Athens
from September 15 until 6 October 2017

exhibition / catalogue curator & concept by
Dr Kostas Prapoglou

Photography
Babis Louizidis

© 2017 Kostas Prapoglou
© texts Kostas Prapoglou
© photographs the artists

All rights reserved. No part of this publication may be
reproduced or utilised in any form or by any means,
electronic or mechanical, including photocopying
or any information storage or retrieval system, without
the prior permission in writing from the curator.

Η έκθεση **[α]γνωστοι προορισμοί**
πραγματοποιήθηκε στην πρώτην
οικία Ζαρίφη, Επτανήσου 9 & Άνδρου
στην Κυψέλη της Αθήνας από
15 Σεπτέμβρη έως 6 Οκτώβρη 2017

επιμέλεια έκθεσης / καταλόγου & concept
δρ Κώστας Πράπογλου

Φωτογράφιση έργων
Μπάμπης Λουζίδης

© 2017 Κώστας Πράπογλου
© για τα κείμενα Κώστας Πράπογλου
© φωτογραφίες έργων οι καλλιτέχνες

Όλα τα δικαιώματα προστατεύονται. Απαγορεύεται
η αναδημοσίευση, η αποθήκευση ή αναπαραγωγή,
ολική ή μερική του περιεχομένου αυτής της έκδοσης
με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανισμό, ηλεκτρονικό,
φωτοτυπικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή
άδεια του επιμελητή.

Acknowledgements

Special thanks to the current owner of the former Zarifi residence Theodoros Katsiaboulas.

A big thank you to Stamatina Kokkinaki, Chair of the Board at Cultural Association of Kypseli, the nine participating artists (Aikaterini Gegisian, Apollonas Glykas, Maria Adromachi Chatzinikolaou, Eleni Lyra, Despina Meimaroglou, Rena Papaspyrou, Andreas Savva, Dimitris Skourogiannis, Betty Zerva) for their trust, enthusiasm and support towards the entire project as well as all volunteers (Maria Lagou, Katerina Lykoudi, Maria Mamali, Chryssa Michopoulou, Evangelia Pantelidou, Theofilos Papageorgiou, Evi Stathatou, Katerina Theodorelos) who took part in the exhibition.

A special thank you to Stephen Hodson, Ioanna Kassapaki, Smaragda Tsompani and Phaedra Zabatha-Pagoulatou for their continuous support.

I would also like to thank George Efremidis, Giannis Marmarelis of Siris Microbrewery and Kostas Manolopoulos of Kyathos winery.

Ευχαριστίες

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στον παρόντα ιδιοκτήτη της πρώην οικίας Ζαρίφη Θεόδωρο Κατσιάμπουλα.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στην Σταματίνα Κοκκινάκη, Πρόεδρο του Πολιτιστικού Οργανισμού Κυψέλης, στους εννέα συμμετέχοντες εικαστικούς (Αικατερίνη Γεγησιάν, Απόλλωνας Γλύκας, Μπέττυ Ζέρβα, Ελένη Λύρα, Δέσποινα Μειμάρογλου, Ρένα Παπασπύρου, Ανδρέας Σάββα, Δημήτρης Σκουρογιάννης, Μαρία Ανδρομάχη Χατζηνικολάου) για την εμπιστοσύνη, τον ενθουσιασμό και τη στήριξή τους στο όλο εγχείρημα καθώς και στους εθελοντές (Κατερίνα Θεοδωρέλου, Μαρία Λαγού, Κατερίνα Λυκούδη, Μαρία Μάμαλη, Χρύσα Μιχοπούλου, Ευαγγελία Παντελίδου, Θεόφιλος Παπαγεωργίου, Εύη Σταθάτου) που έλαβαν μέρος στην έκθεση.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Stephen Hodson, την Ιωάννα Κασαπάκη, την Σμαράγδα Τσομπάνη και την Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου για την αμέριστη βοήθειά τους.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον Γιώργο Ευφραιμίδη, τον Γιάννη Μαρμαρέλη από τη μικροζυθοποιία Siris και τον Κώστα Μανωλόπουλο από το οινοποιείο Κύαθος.

[un]known destinations

by Dr Kostas Prapoglou, curator

"the homeland is the journey"
– St. Augustine

The former Zarifi (also spelled Zarephe) residence – a fine example of Athenian art deco and modernist aesthetics – was built in 1924 on the crossroads of Eptanisou and Andros Streets and embodies the echo of a bourgeoisie that defined not just the history of the area of Kypseli but the city of Athens during the 20th century. With owners as merchants trading tea and sugar in Ceylon, the residence was situated at the epicentre of an historic reality also encompassing other neighbouring residences, such as the one next to it on 18 Andros Street. This became the first American college of Athens for three years (1925-1928) before relocating to Psychiko. During the 1930s, Ethiopian emperor Haile Selassie (1892-1975) unofficially stayed there for his summer holidays with his family, and a few years later the building functioned as the headquarters of the prestigious boarding school 'Palladium Lyceum - Filip Doucas'.

Andros Street – among other areas in Kypseli – was in the forefront of the December political events (*Dekemvriana*) of 1944.

Today, the neighbouring building on 18 Andros Street continues to exist, as a derelict listed monument. The Zarifi residence changes hands. In 1984, its ground floor is converted into a traditional rebetiko music hall (*To Pontiki*) while the rest of the building continued to be vacant and inactive since at least 1978. After about 40 years of sleep the house is now coming back to life, playing host to this exhibition.

As a shell and ark of memory encapsulating the layering of socio-historical events, the show invites nine contemporary artists (a numerical metaphor for the nine decades of the building's life) to respond to the formation of a contextual backdrop as this unfolds since the emergence of the former Zarifi residence. Diverse conceptual chapters that deal with the presence and evolution of architecture, social identity and human landscape, economic zenith and nadir, collective memory, the political backstage but also the surfacing of an amalgamation of nostalgia, pride and underlying hope, accompany the participating artists, who act as guides and companions.

The artists filter through their cross-disciplinary visual lexicon and diversity of mediums the spoken (or in other words the subjective) history as this has been orchestrated throughout time. They reveal a site-specific and site-responsive narrative which attests the rethinking of values and the engagement with multiple emotional territories that coexist and intertwine with one another.

The disturbing socio-economic and political manifestations of contemporary civilisation have left their scars on the skin of urban monuments not only in Athens but also in other similar neighbourhood counterparts in capitals around the world. What used to be regarded as architectural jewels of a significant cultural heritage are now standing as urban debris, mutely collapsing. The appropriation and reconfiguration of urban space no longer acknowledges the existence of such buildings, state restoration funding is minimal and many of them are helplessly disintegrating. The detachment of these structures from their original habitats has become visible more than ever.

[un]known destinations will bring to the forefront issues of abandonment, neglect and desertion. It considers the relationship between public and private space that once used to be in constant dialogue and draws our attention to the moment when these stopped interacting with each other. The former Zarifi residence opens for the first time after several decades of stillness. Its rooms are now occupied by the works of the participating artists, activating not only the inside but also its relation with the outside contemporary urban setting. The use of artificial lighting has been deliberately minimised – in some cases totally suspended – the windows open widely and natural light invades and reoccupies the space. The house is re-introduced to its new urban reality comprising the surrounding modern building blocks and the enormous 1948 concrete parking space just across the road, also remaining redundant for years. Private and public domain will be involved in a fresh interplay for the duration of the exhibition.

Presentational frameworks and modes of artistic expression perform as tools for analytical reflection. Each of the artists receives their inspiration from notions of creation and de-creation as these are imbued throughout the given spatial circumstance. Found in situ objects – mainly pieces of furniture and some personal items – are repurposed and transformed into readymades which become a vital part of the visual vocabulary for several artists in the show. The conception of construction and deconstruction progressively comes forward; the artworks open up and engage in a conversation with their immediate environment and eventually merge with it, they become generators of a new re-narrated history.

All artists have one common point of reference; human activity and its fossilised existential hypostasis with time as the protagonist of the plot. The fabrication as well as interpretation of ideas around memory, personal mythology, life and death permeated through channels of altered states of consciousness, transcend multi-layered readings. Inspired by those historic traumas and societal recast that distorted the synthesis of the quotidian, all works on view embrace recurrent themes of identity and interchange.

The diversity and multi-dimensionality of the artistic utterance of **Maria Adromachi Chatzinikolaou** are visible in her site-responsive installation *here is your home now* (2017). Having occupied one of the most vital parts of the residence, the kitchen quarters, she explores aspects of parallel life trajectories within the life of the house itself. The architectural planning of high profile townhouses of this era echoes meticulous functional and social characteristics, one of them being the placement of

the kitchen at the back of the building with other elements of architectural design specifically organised for the exclusive use of housemaids and other attendants. Side doors, small corridors and service stairs were the unseen routes within such a dwelling and regarded as inappropriate areas for family members to visit; a sign of social division within the house itself. Chatzinikolaou perceives the kitchen as the core and the engine of the household. It is where all meals were prepared, the gathering point of all staff, their retreat, their place of occasional rest and where they often shared their problems and anxieties. Her attempt to shed light on this remote part of the house, revives the sense of smell, brings back hidden memories and makes the sound of voices heard once again. The sound installations coming from different parts of the room, through draws and cupboards, turn archival sound recordings into recollection voiceprints. At the same time, the distortion of realities becomes evident with one of the artist's signature techniques incorporating the use of a certain type of paint which is activated through the use of black light. Figures and objects appear and disappear on the walls like fading footprints in space. The interactivity between the viewer and Chatzinikolaou's environment and its relationship with conditions of light and shadow denudes signs of impermanence, a vicious circle involving the past and present, the real and the imaginary.

The Little Refugee (2017) by **Aikaterini Gegisian** addresses issues of displacement, immigration and childhood. It features a cohort of 120 found figurines of children – made of porcelain, terracotta, plaster and resin – that the artist painstakingly sourced from flea markets and shops during her extensive travels. *The Little Refugee* is named after the homonymous 1st century BC marble statue currently on display at the National Archaeological Museum of Athens. It was brought to Greece during the Asia Minor Catastrophe of 1922 and the Greco-Turkish War, when over a million of Greek Orthodox natives were forced to flee and relocate to Greece as part of a major population exchange programme. With clear references to historical and cross-cultural constraints that remain more topical than ever, Gegisian's work is a testimony to the ambiguous destination and luck of refugees and, especially, refugee minors as we have been witnessing in recent events in Greece and the rest of Europe and its collision with the labyrinthine bureaucracy and legalities over human rights. The romantic and poetic depiction of her figurines – an aesthetically ornamental trait of bygone eras – occurs as an implicit documentation of the residence itself and its own occupants who were also in constant transit across countries and continents. The indication of a constellation-like movement within the group of figurines conceals a symbolic proclamation of continuous change, fluidity, instability and transience. This distilled abstract taxonomy recalibrates and reformulates the criss-crossing of geographies via an existentialist sensory experience. The factualness of otherness that pervades the artist's installation is an optimistic declaration for a thread of continuity within a collective humanity that also challenges the disparities and imbalances in life.

The series of black and white photographic works by **Apollonas Glykas** *Liquids* (2017) investigates the layers of existence as these unfold in the course of time. Through his experimentations carried out in his studio and darkroom, the artist manipulates his imagery by initiating a chemical process that modifies the original source and imitates its physical ageing and decline in a fast forward mechanism. With a keen interest in practices focusing on the properties of paper and its behaviour, Glykas' works can be viewed and appreciated through their texture, their sculptural distinctiveness and

their three-dimensional morphology. Occasionally descriptive and other times more abstract, they enunciate a cinematic language transferring the viewer onto an irregular actuality soon realising the mobility between realities. Activating and reformulating the past, stimulates an interconnectedness and cohesion traversing across generational and geographical borders. The works on display laboriously succeed in discussing the role of private and public sphere whose limitations gradually become equivocal as a result of the artist's technique of image processing. The appointment of unidentified individuals as well as architectural features augments a surreal situation where sometimes people and buildings are portrayed indistinguishable and inseparable. It is a proclamation of the complexity and challenges of life, leading to the inevitable and the cynical conversion of human existence into a distant memory.

Eleni Lyra's inspiration embarks from the ancient Greek myth of Persephone's abduction by Hades, the lord of the underworld who offered her pomegranate seeds, a deceitful gesture to eternally tie her in a state of indissoluble marriage. Following the intervention of her mother goddess Demeter as well as her father Zeus, Persephone was finally allowed to live between the two worlds, a transition that defined the change of seasons on earth. *Persephone* (2017) is a site-specific installation that negotiates notions of femininity and fertility as seen through the temporality of life cycle which entails the perpetual succession of biological decay and rejuvenation. Pomegranate prevails with copious metaphorical connotations in several religions and theological doctrines across the world such as Judaism, Buddhism, Zoroastrianism, Islam and Christianity and plays a special role as a symbol of fecundity, abundance and plenitude for both genders. Lyra's great interest in delicate and ethereal garments and textiles – dresses in particular – that could be worn not only by her Persephone but by any woman during an initiation or ceremonial procession or any other occasion, renders a statement on female beauty and splendour. This is in accordance with female fragility which extends to the representational duality of fertility as well as infertility, concurrently underlying critical issues on gender relations and societal conflicts, inequalities and prejudice. The utilisation of reworked images of dresses contained within wooden frames on a par with the cluster of suspended dresses from the high ceiling divulges a series of metaphysical memory portraits. The pronounced theatricality of such visual repertoire evinces an esoteric process dealing with the passing of generations and the ceaseless journeys of life.

The installation by **Despina Meimaroglou** exhibits the conscious awareness of a convoluted creative process. *Interval* (2017) stems from the artist's first visit to the former Zarifi residence a few months before the beginning of the exhibition when memories and emotions from her distant past were unexpectedly triggered. Having lived herself as a lodger in Alexandria, Egypt, at a similar social environment during her high school years in the late 1950s, Meimaroglou recalled that episode of her life which uncontrollably surfaced back as a lost interval in time. Seeing the Zarifi townhouse with all its decrepit old furniture covered in thick layers of dust and scattered around its dark uninhabited rooms, she decided to document this first visit by capturing the state of atrophy and decline. Her device to challenge the elusiveness of memory through the prism of auto-biographical referencing as well as the viewer's perception of reality is a photographic album whose imagery records the most recent history of the house in its current condition, stripped of its old grandeur

and those who had occupied it. Protagonists are the remnants of human activity and the sense of personal identity. Although elements of human presence are totally absent in the photo album, the artist decides to present a 32-piece jigsaw image of a school party in Alexandria spread across the opposite wall. This paradoxical mapping of the past and present is empowered by memorable melodies heard from a radio in the room next door; an enigmatic chamber that physically existed in the 1950s and is also transported in present time as a fractured memory. The music was part of 'At Your Request', a fashionable Egyptian radio programme broadcasting popular hits of the 1950s from the West and was broadcast daily in English by Salim Rizkallah, who was a famous radio producer in Egypt. Blurring the boundaries between the past and present as well as the Orient and the Occident, *Interval* (2017) masterfully animates the past through the recycling of memory and re-enacts the collective unconscious of the artist and the viewer.

3 Frantzi Street - Images through matter (2008) by **Rena Papaspyrou** re-imagines the dialectical relationship between spaces in a mode of polyphonic fragmentation. Utilising the practice of surface detachment and the subsequent intervention with ink, the artist assembles an inimitable hypostasis for the newborn object. Its surface is transfigured into a new topography while at the same time it subsumes the symbiosis of heterogeneous time scales and habitats. The praxis of place detachment and re-attachment conveys meanings of place identity, interlinked with ideas around self-identity. It inevitably renegotiates topics canvassing personal memories, which since all selected places are situated within the socio-historical matrix of intergroup connections, they also confine a social memory and shared histories. The placement of Papaspyrou's work at the central marble staircase of the Zarifi house generates a dialogue and reciprocity between the current locus and an unknown, non-identified counterpart; it underlines the vulnerability and the impermanence of urban space by acquainting and connecting homologous or parallel surficial situations. Like an archaeologist who effectively manages to detach a wall fresco from some ancient monument for conservation and further study, the artist borrows found pieces from the urban milieu and submits them to carefully selected environments where members of the public can re-establish a corporeal bond and re-interpret their iconography and all amplifying noetic associations. Attempting to decode the structure and formation of time, this manifold process exposes the encounter of presentism vs eternalism filtered through the conditions of urban realism with its historical weight and an ad infinitum voiding landscape.

The wall sculpture, *Let's climb* (2001) by **Andreas Savva**, portrays the oxymoron between the ostensible sense of wealth and its succeeding voidance and annihilation. A ladder containing a body of two thousand five hundred 100 drachma coins – representing a value that once considered to be a large amount of money in Greece – now stands taciturnly before us. For Savva, money and fortune, social recognition and the process of progressing up the social ladder are conceptual motifs appearing in his oeuvre on a frequent basis. Acknowledging the constant flux within the international economy that reflects local as well as global socio-political parameters, the work on display signifies those crucial moments in human history when an abrupt change can radically overwrite the meaning of value with an immediate serious impact on people's lives. Charged with emotional burden concerning the current financial crisis in Greece and lamenting for the better good old days before

the country joined the eurozone, *Let's climb* also transmits an indirect account of postcolonial issues involving the residence itself and the Zarifi family as a previous occupier, an integral part of the building's colonial past. The discontinued and nugatory coins manifest the collapsing colonial hegemonies and their deflating policies leading to social readjustments and fiscal modifications. The use of plexiglass for the construction of the ladder's frame articulates not only the frailty of the contemporary monetary system but also the atomocracy of capital. The transparent appearance of the sculpture and the unswerving confrontation of the viewer with a large amount of coins, creates the delusion of physical active cash for a moment followed by the sad realisation of their invalidity and worthlessness.

Happiness someday will come (2017) by **Dimitris Skourogiannis** is an exploration considering the joint experiences of human beings that are seen through the lens of memory and remembrance embracing love, separation and the illusion of stability and equilibrium. For Skourogiannis, the places we live in are time capsules of our own universe, imprints of who we are or once were. His multi-dimensional installation impregnates in its core a mass of old furniture – found pieces exclusively from all rooms of this residence – representing the course and phases of its existence, now emerging as a monument of past lives. This utopian scenery acts as the archaeology not just of this but of any other house and its inhabitants, it expands as a survey of lost identity. The room door is obstructed by a multi-layered system of tulle and embroidery employing a blown up printed version of a front page of Greek novels magazine *Zefyros* (1953) featuring Marilyn Monroe in *Gentlemen Prefer Blondes*. Isolating the title of the novel as it appears in Greek and lending it to the title of his installation, the artist playfully yet incongruously juxtaposes a romantic storyline against the mundane and the ephemeral. Not being let to enter the room, the viewer is invited to discover what happens inside through the layers of the tulle and muslin, yet the mirrors that lie within the furniture pile quietly reveal reflections of the surrounding private and public realm disclosing fragments of the inside towards the outside and vice versa. The inception of such an unsettling situation concocts the idea of our true home which according to the artist "*this is the only place that we can always return to and live in during our dreams*".

Betty Zerva's imaginary soft toy landscape surveys the impact of the first years of infancy and early childhood. *My toys* (2017) comprises an assemblage of innumerable stuffed toys resembling animals, cartoon characters and other creatures in a variety of colours erupting from the house's found wardrobes. For Zerva, stuffed and cuddly toys are the vehicle for the expression of a child's early feelings whilst her chosen room could be the spatial equivalent for any child's bedroom. Inscribing theories of psychoanalysis such as that of the 'transitional object' – a term coined by D.W. Winnicott in 1951 – the artist examines those pivotal stages in our life when selected objects from childhood years act as agents for the shift from the relationship with our mother towards a new relationship with another object and new friends at school. A toy given to a child as a gift on one of their first memorable birthdays or as a souvenir from travels performs as an emotional security blanket for the years to come. Synchronously, such toys develop into and register on the subconscious mind as a reference point for pleasant memory and comfort yet they may accompany a grown-up person for the rest of their life. These fantasy friends always mediate the role of shelter of solace and exhilarate through their unique scent (sense of smell) and

texture (sense of touch) special childhood memories. The dynamics of such micro-environment has a diverse effect on the viewer, triggering feelings of comfort or discomfort. Simultaneously, The quantitative hyperbole of the toys' presence accentuates their necessity and weight towards the socialisation as well as the shaping up of the human character and personality.

The conceptual intervention by **Kostas Prapoglou** *hortus conclusus* transpires as an anti-epilogue for this exhibition refined from the intersection between the secret rock garden situated at the rooftop of the house and the concept of 'enclosed garden'; an attribute and a title of the Virgin Mary, quite popular in Medieval and Renaissance poetry and art. This discourse soon became a vital part in the iconography of manuscripts and paintings from the 14th century onwards as well as a widespread *modus operandi* in the history of gardening which is probably rooted in earlier comparable garden design applications in the East. In Europe, the theme initiated as a specific metaphor for the Annunciation engulfing other subject-related qualities such as virginity, purity and innocence. The fountain in the 'enclosed garden' (*fons hortorum*) represents the epicentre of life and new beginnings. Analogous to the idea of a closed-off womb (a fortified garden) in the Christian sense that becomes fertile from within, *hortus conclusus* is deciphered here into the sacred unblemished retreat for the family of this home, a locus for solitude, contemplation and privacy. Its present form of decay mirrors the desertion of the residence in its entirety – a season of drought – an allegorical event, not impossible to be reverted and lead the way towards a new start.

[α]γνωστοι προορισμοί

δρ Κώστας Πράπογλου, επιμελητής

“η πατρίδα είναι το ταξίδι”

– Ιερός Αυγουστίνος

Η πρώην οικία Ζαρίφη – ένα εξαιρετο δείγμα αθηναϊκής αισθητικής art deco και μοντερνισμού – χτίστηκε το 1924 στη διασταύρωση των οδών Επτανήσου και Άνδρου. Εκπροσωπεί τον απόηχο μιας αστικής τάξης που χάραξε την ιστορία όχι μόνο της Κυψέλης αλλά και της Αθήνας του 20ού αιώνα. Με ιδιοκτήτες εμπόρους τσαγιού και ζάχαρης που δραστηριοποιούνταν στην Κεϋλάνη, η οικία βρέθηκε στο επίκεντρο μιας ιστορικής πραγματικότητας που περιελάμβανε και άλλες γείτονες οικίες, όπως αυτή ακριβώς δίπλα επί της οδού Άνδρου 18. Εκεί, γίνεται η πρώτη έδρα του αμερικανικού κολλεγίου της Αθήνας για τρία χρόνια (1925-1928) πριν μετεγκατασταθεί στο Ψυχικό. Κατά τη δεκαετία του 1930 φιλοξενείται ανεπίσημα ο τότε αυτοκράτορας της Αιθιοπίας Haile Selassie (1892-1975) για θερινές διακοπές με την οικογένειά του ενώ λίγο αργότερα το οίκημα καθίσταται για κάποια χρόνια έδρα του εκπαιδευτικού οργανισμού “Παλλάδιο Λύκειο - Φίλιππου Δούκα”.

Η οδός Άνδρου – μεταξύ άλλων περιοχών της Κυψέλης – βρίσκεται στο προσκήνιο κατά τη διάρκεια των Δεκεμβριανών του 1944.

Σήμερα, το γειτονικό κτίριο της οδού Άνδρου 18 εξακολουθεί και υπάρχει, ως ένα διατηρητέο ερείπιο. Η οικία Ζαρίφη αλλάζει χέρια. Το 1984 το ισόγειό της μετατρέπεται σε σκηνή ρεμπέτικης μουσικής (το Ποντίκι) ενώ το υπόλοιπο κτίριο εξακολουθεί και παραμένει άδειο και ανενεργό τουλάχιστον από το 1978. Ξυπνώντας από λήθαργο περίπου 40 ετών, ξαναποκτά ζωή και φιλοξενεί αυτήν την έκθεση.

Ως κέλυφος και κιβωτός μνήμης που εμπεριέχει τη διαστρωμάτωση κοινωνικο-ιστορικών συγκυριών, η έκθεση καλεί εννέα εικαστικούς σύγχρονης τέχνης (ένας μεταφορικός αριθμός που παραπέμπει στις εννέα δεκαετίες ζωής του κτιρίου) να ανταποκριθούν σε ιδέες διαμόρφωσης ενός εννοιολογικού πλαισίου όπως αυτό ξετυλίγεται από το σημείο εκκίνησης της οικίας. Ποικιλόμορφες θεματικές ενότητες που διαχειρίζονται την ύπαρξη και την εξελικτική πορεία της αρχιτεκτονικής, την κοινωνική ταυτότητα και το ανθρώπινο τοπίο, το οικονομικό ζενίθ και ναδίρ, τη συλλογική μνήμη, το πολιτικό παρασκήνιο αλλά και την ανάδυση ενός κράματος νοσταλγίας, υπερηφάνειας και υφέρπουσας ελπίδας, συνοδεύουν τους καλλιτέχνες που ενεργούν ως οδηγοί και συνοδοιπόροι.

Οι καλλιτέχνες φιλτράρουν μέσα από το πολυμεσικό εικαστικό λεξιλόγιό τους και την πληθώρα των υλικών, την προφορική (ή αλλιώς την υποκειμενική) ιστορία όπως αυτή έχει ενορχηστρωθεί μέσα στο φάσμα του χρόνου. Αποκαλύπτουν μια αφήγηση που εξαρτάται άμεσα από την τοποθεσία (site-specific) και ανταποκρίνεται σε αυτήν (site-

responsive) αντανakλώντας την αναθεώρηση αξιών και πολλαπλών συναισθηματικών πεδίων που συνυπάρχουν και συνδέονται μεταξύ τους.

Οι ανησυχητικές κοινωνικο-οικονομικές και πολιτικές συνθήκες του σύγχρονου πολιτισμού έχουν αφήσει τα αποτυπώματά τους στα μνημεία της πόλης όχι μόνο στην Αθήνα αλλά και σε άλλες όμοιες γειτονιές σε πρωτεύουσες ανά τον κόσμο. Αυτά που κάποτε θεωρούνταν κοσμήματα αρχιτεκτονικής μιας σημαντικής πολιτιστικής κληρονομιάς, τώρα στέκονται ως αστικά χαλάσματα που καταρρέουν αθόρυβα. Η εκμετάλλευση και η αναδιαμόρφωση του αστικού ιστού δεν αναγνωρίζει πλέον την ύπαρξη τέτοιων κτιρίων. Η κρατική χρηματοδότηση για την αποκατάστασή τους είναι απειροελάχιστη και πολλά από αυτά αποσυντίθενται αβοήθητα. Η αποσύνδεση αυτών των οικοδομημάτων από τα αρχικά τους περιβάλλοντα είναι ορατή περισσότερο από ποτέ.

Η έκθεση *[α]γνωστοί προορισμοί* θα φέρει στο προσκήνιο ζητήματα παραίτησης, εγκατάλειψης και ερήμωσης. Θα εξετάσει τη σχέση ανάμεσα στο δημόσιο και ιδιωτικό χώρο που κάποτε βρίσκονταν σε διαρκή διάλογο, και φέρνει στην προσοχή μας τη στιγμή εκείνη που αυτά παύουν πλέον να αλληλεπιδρούν. Η πρώτη οικία Ζαρίφη ανοίγει για πρώτη φορά μετά από ακινησία δεκαετιών. Τα δωμάτιά της καταλαμβάνονται τώρα από τα έργα των συμμετεχόντων καλλιτεχνών, ενεργοποιώντας όχι μόνο το εσωτερικό αλλά και τη σχέση τους με το εξωτερικό αστικό περιβάλλον. Η χρήση τεχνητού φωτισμού έχει ελαχιστοποιηθεί εσκεμμένα, σε κάποιες περιπτώσεις έχει αποσυρθεί ολοκληρωτικά. Τα παράθυρα ανοίγουν διάπλατα και το φυσικό φως εισβάλλει και ανακαταλαμβάνει το χώρο. Το σπίτι επανασυστήνεται με τη νέα αστική πραγματικότητα και τα σύγχρονα οικοδομικά τετράγωνα καθώς και με το τεράστιο πάρκινγκ αυτοκινήτων από μπετόν του 1948 στον απέναντι δρόμο που επίσης παραμένει ανενεργό πολλά χρόνια. Η σφαίρα του αστικού και του ιδιωτικού θα εμπλακούν σε μια εκ νέου διάδραση και συναλλαγή καθ' όλη τη διάρκεια της έκθεσης.

Πολυάριθμα πλαίσια παρουσίασης και τρόποι καλλιτεχνικής έκφρασης γίνονται εργαλεία συλλογισμού και ανάλυσης. Ο κάθε καλλιτέχνης προσλαμβάνει την έμπνευσή του από έννοιες δημιουργίας και μη δημιουργίας όπως αυτές διέπουν τη δεδομένη χωροταξική συνθήκη. Ευρεθέντα στο χώρο αντικείμενα – κυρίως έπιπλα και κάποια προσωπικά ήδη – επαναπροσδιορίζονται και μεταλλάσσονται σε *readymades*, ζωτικά μέρη του οπτικού λεξιλογίου για αρκετούς από τους εικαστικούς της έκθεσης. Η αντίληψη της δόμησης και της αποδόμησης διαδοχικά έρχεται στην επιφάνεια. Τα έργα ανοίγονται και εμπλέκονται σε έναν διάλογο με το άμεσο περιβάλλον και τελικά ενσωματώνονται σε αυτό, αποτελούν το μέσο για την παραγωγή μιας νέας επαναφηγούμενης ιστορίας.

Όλοι οι καλλιτέχνες έχουν ένα κοινό σημείο αναφοράς, την ανθρώπινη δραστηριότητα και την απολιθωμένη υπαρξιακή υπόσταση του χρόνου ως τον πρωταγωνιστή της πλοκής. Η επινόηση και η ερμηνεία ιδεών που σχετίζονται με τη μνήμη, την προσωπική μυθολογία, τη ζωή και το θάνατο, όλα υπό το πρίσμα διαφοροποιημένων συνειδησιακών καταστάσεων, διαβιβάζουν πολλαπλές αναγνώσεις. Εμπνευσμένα από εκείνα τα ιστορικά τραύματα και τους κοινωνικούς ανασχεδιασμούς που διαστρεβλώνουν τη σύνθεση της καθημερινότητας, τα έργα της έκθεσης ενστερνίζονται θέματα ταυτότητας και αλλαγής.

Το Προσφυγάκι (2017) της **Αικατερίνης Γεγησιάν** αναφέρεται σε ζητήματα μετατόπισης, μετανάστευσης και παιδικής ηλικίας. Παρουσιάζει μια στρατιά από 120 ευρεθέντα αγαλματίδια παιδιών – κατασκευασμένα από πορσελάνη, πηλό, γύψο και ρητίνη – τα οποία η καλλιτέχνις εντόπισε με προσοχή σε υπαίθριες αγορές και καταστήματα κατά τη διάρκεια των εκτενών ταξιδιών της. Το Προσφυγάκι δανείζεται το όνομά του από το ομώνυμο μαρμάρινο άγαλμα του 1^{ου} αιώνα π.Χ. που σήμερα βρίσκεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας. Ήρθε στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της Μικρασιατικής Καταστροφής το 1922 και του ελληνοτουρκικού πολέμου, όταν πάνω από ένα εκατομμύριο αυτόχθονες ορθόδοξοι Έλληνες αναγκάστηκαν δια της βίας να εκτοπιστούν και να μετεγκατασταθούν στην Ελλάδα ως μέρος του τεράστιου προγράμματος ανταλλαγής πληθυσμών. Με ξεκάθαρες αναφορές σε ιστορικά και διαπολιτισμικά προβλήματα που παραμένουν επίκαιρα όσο ποτέ άλλοτε, το έργο της Γεγησιάν συγκροτεί μια κατάθεση για τον ασαφή προορισμό και την τύχη των προσφύγων και, ιδιαίτερα, των παιδιών προσφύγων, όπως και οι ίδιοι έχουμε δει από τα πρόσφατα γεγονότα στην Ελλάδα και την Ευρώπη, καθώς και τη σύγκρουση με τη λαβυρινθώδη γραφειοκρατία και τα νομικά ζητήματα επί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ρομαντική και ποιητική απεικόνιση των αγαλματιδίων – ένα αισθητικά διακοσμητικό στοιχείο περασμένων εποχών – λειτουργεί ως έμμεση καταγραφή της ίδιας της οικίας και των ενοίκων της, οι οποίοι βρέθηκαν και αυτοί σε μια συνθήκη μετάβασης ανάμεσα σε χώρες και ηπείρους. Η υπαινισσόμενη διάταξη και κίνηση των αγαλματιδίων που θυμίζει σχηματισμό αστερισμού υπονοεί μια συμβολική δήλωση διαρκούς αλλαγής, ρευστότητας, αστάθειας και παροδικότητας. Αυτή η αφαιρετική πρακτική ταξινόμησης αναπροσαρμόζει και αναδιαμορφώνει το πέρασμα από γεωγραφικούς τόπους διαμέσου μιας υπαρξιακής και αισθητηριακής εμπειρίας. Η υποδήλωση της διαφορετικότητας που δέπει την εγκατάσταση της εικαστικού, μετασχηματίζεται σε μια υποβόσκουσα αισιόδοξη δήλωση συνέχειας εντός μιας συλλογικής ανθρωπότητας, συγχρόνως εξετάζοντας τις ανισότητες και δυσαναλογίες της ζωής.

Η σειρά των ασπρόμαυρων φωτογραφιών του **Απόλλωνα Γλύκα Ρευστά** (2017) διερευνά τη διαστρωμάτωση της ύπαρξης όπως αυτή ξετυλίγεται στην πάροδο του χρόνου. Διαμέσου πειραματισμών που διεκπεραιώνονται στο εργαστήριο και το σκοτεινό θάλαμό του, ο καλλιτέχνης παραποιεί τις εικόνες του εισάγοντας μια χημική διεργασία που τροποποιεί την αρχική τους μορφή και μιμείται τη φυσική αλλοίωση και αποσύνθεση με μηχανισμούς γρήγορης επιτάχυνσης. Με αφορμή το ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε πρακτικές που σχετίζονται με τις ιδιότητες και τη συμπεριφορά του χαρτιού, τα έργα του Γλύκα μπορούν να θεαθούν και να εκτιμηθούν μέσα από την υφή, τη γλυπτική ιδιαιτερότητα και την τρισδιάστατη μορφολογία τους. Περιστασιακά περιγραφικά και άλλες φορές πιο αφαιρετικά, αυτά διαμορφώνουν έναν κινηματογραφικό λόγο μεταφέροντας το θεατή σε μια μη κανονική πραγματικότητα, σύντομα συνειδητοποιώντας μια αίσθηση κινητικότητας ανάμεσα σε πολλαπλές πραγματικότητες. Η ενεργοποίηση και αναδιατύπωση του παρελθόντος, ενθαρρύνει μια διασυνδεσιμότητα και συνοχή διασχίζοντας διαγενεακά και γεωγραφικά όρια. Τα εκτιθέμενα έργα πραγματεύονται επιτυχώς το ρόλο του ιδιωτικού και δημόσιου πεδίου, του οποίου οι περιορισμοί διαδοχικά καθίστανται απροσδιόριστοι ως αποτέλεσμα της τεχνικής επεξεργασίας της εικόνας. Η παρουσία μη ταυτοποιημένων ατόμων καθώς και αρχιτεκτονικών στοιχείων, ενισχύει μια σουρεαλιστική κατάσταση όπου αρκετές φορές οι άνθρωποι και τα κτίρια απεικονίζονται με τρόπο διφορούμενο και χωρίς να μπορούν να διαχωριστούν. Αυτό προσδίδει την αίσθηση της πολυπλοκότητας της ζωής,

οδηγώντας προς το αναπόφευκτο και την κυνική αναθεώρηση της ανθρωπίνης ύπαρξης σε μια μακρινή μνήμη.

Το φανταστικό τοπίο λούτρινων παιχνιδιών της **Μπέττυ Ζέρβα** διαπραγματεύεται την επιρροή των πρώτων χρόνων της βρεφικής και της πρώιμης παιδικής ηλικίας. Το έργο *Τα παιχνίδια μου* (2017) συμπεριλαμβάνει μια συνάθροιση αναρίθμητων μαλακών παιχνιδιών που έχουν τη μορφή ζώων, χαρακτήρων κινουμένων σχεδίων και άλλων πλασμάτων σε μεγάλη χρωματική ποικιλία που ξεπηδούν από τις ευρεθείσες ντουλάπες του σπιτιού. Για την Ζέρβα, τα λούτρινα παιχνίδια αποτελούν το μέσο έκφρασης των πρώτων συναισθημάτων ενός παιδιού ενώ το επιλεγμένο δωμάτιο που φιλοξενεί τη συγκεκριμένη εγκατάσταση θα μπορούσε να είναι το χωροταξικό ταυτόσημα για οποιοδήποτε άλλο παιδικό δωμάτιο. Προσλαμβάνοντας θεωρίες ψυχανάλυσης όπως αυτή του 'αντικειμένου μετάβασης' – όρος που δόθηκε από τον D.W. Winnicott το 1951 – η εικαστικός εξετάζει εκείνα τα καθοριστικά στάδια της ζωής μας που επιλεγμένα αντικείμενα από τη νηπιακή μας ηλικία δρουν ως βασικοί παράγοντες για την μετατόπιση της μητρικής σχέσης προς μια νέα σχέση με κάποιο αντικείμενο καθώς και με νέους φίλους στο σχολείο. Όταν κάποιο παιχνίδι χαρίζεται στο παιδί σε έναν από τους πρώτους εορτασμούς γενεθλίων ή του δίνεται ως ενθύμιο δώρο από κάποιο ταξίδι, αυτό μπορεί να παίξει ρόλο συναισθηματικής δικλίδας ασφαλείας για τα επόμενα χρόνια. Συγχρόνως, τα παιχνίδια εξελίσσονται και εγγράφονται στο υποσυνείδητο ως σημείο αναφοράς ευχάριστων αναμνήσεων αλλά και παραμυθίας ενώ είναι πολύ πιθανόν να συνοδεύουν έναν ενήλικα για το υπόλοιπο της ζωής του. Αυτοί οι ιδεατοί φίλοι πάντοτε λειτουργούν εν είδει καταφυγίου και διαμεσολαβούν ως ερέθισμα διαμέσου της μοναδικής μυρωδιάς (αίσθηση της όσφρησης) και της υφής (αίσθηση της αφής) για την επαναφορά ιδιαίτερων παιδικών αναμνήσεων. Η δυναμική ενός τέτοιου μικροπεριβάλλοντος ασκεί στο θεατή μια επίδραση ευρέος φάσματος, αναζωπυρώνοντας ευχάριστα ή και δυσάρεστα συναισθήματα. Η ποσοτική υπερβολή της παρουσίας των παιχνιδιών δίνει έμφαση στην αναγκαιότητα και βαρυσημαντότητά τους ως προς την κοινωνικοποίηση, τη διαμόρφωση του χαρακτήρα και της προσωπικότητας του ανθρώπου.

Η έμπνευση της **Ελένης Λύρα** έχει ως αφετηρία τον αρχαίο μύθο της αρπαγής της Περσεφόνης από τον Άδη, τον άρχοντα του Κάτω Κόσμου ο οποίος της προσέφερε ένα ρόδι, μια κίνηση εξαπάτησης προκειμένου να τη δεσμεύσει σε μια αδιάρρηκτη συνθήκη γάμου. Έπειτα από παρέμβαση της μητέρας της θεάς Δήμητρας και του πατέρα της Δία, η Περσεφόνη τελικά κατάφερε να ζήσει ανάμεσα στους δύο κόσμους, μια μετάβαση που καθόρισε την εναλλαγή των εποχών στη γη. Η *Περσεφόνη* (2017) είναι μια εγκατάσταση ανταποκρινόμενη στο χώρο που διαχειρίζεται έννοιες θηλυκότητας και γονιμότητας όπως αυτές προβάλλονται μέσα από το εφήμερο του κύκλου της ζωής ο οποίος εμπεριέχει την αέναη διαδοχή της βιολογικής φθοράς και αναγέννησης. Το ρόδι εμφανίζεται με άφθονες μεταφορικές εννοιολογικές αποχρώσεις σε αρκετές θρησκείες και θεολογικά δόγματα σε όλο τον κόσμο όπως ο Ιουδαϊσμός, ο Βουδισμός, ο Ζωροαστρισμός, το Ισλάμ και ο Χριστιανισμός και παίζει ιδιαίτερο ρόλο ως σύμβολο αναπαραγωγικής ικανότητας, αφθονίας και πληρότητας και για τα δύο φύλα. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της Λύρα για τα ευαίσθητα και αιθέρια ενδύματα και υφάσματα – κυρίως φορέματα – που θα μπορούσαν να φορεθούν όχι μόνο από την Περσεφόνη της αλλά και από κάθε άλλη γυναίκα κατά τη διάρκεια μιας διαδικασίας μύησης ή εορτής ή οποιασδήποτε άλλης περίπτωσης, αποδίδει μια κατάθεση γυναικείας ομορφιάς και μεγαλείου. Αυτή παρουσιάζεται σε άμεση συνάρτηση με τη

γυναικεία ευθραυστότητα που λαμβάνει προεκτάσεις στην αντιπροσωπευτική διπλότητα της γονιμότητας και της στειρότητας, ταυτόχρονα υπογραμμίζοντας καίρια θέματα σχετικά με τις σχέσεις των φύλων και τις κοινωνικές αντιθέσεις, τις ανισότητες και την προκατάληψη. Η χρήση επαναδουλευμένων εικόνων με φορέματα που εγκιβωτίζονται μέσα σε ξύλινες κορνίζες σε συνδυασμό με ένα σύμπλεγμα ενδυμάτων που αιωρούνται από την ψηλή οροφή, αποκαλύπτουν μια σειρά μεταφυσικών πορτραίτων μνήμης. Η έντονη θεατρικότητα ενός τέτοιου οπτικού ρεπερτορίου συνιστά απαύγασμα εσωτερικής διεργασίας που σχετίζεται με το πέρασμα των γενεών και το ακατάπαυστο ταξίδι της ζωής.

Η εγκατάσταση της **Δέσποινας Μείμάρου** παρουσιάζει την ενσυνείδητη επίγνωση μιας περίπλοκης δημιουργικής διαδικασίας. Ο χρόνος ανάμεσα (2017) πηγάζει από την πρώτη επίσκεψη της καλλιτέχνιδος στην πρώην οικία Ζαρίφη λίγους μήνες πριν από την εκκίνηση της έκθεσης όταν μνήμες και συναισθήματα από το μακρινό της παρελθόν εκπυρσοκροτήθηκαν απρόσμενα. Έχοντας ζήσει η ίδια στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου ως ένοικος σε ένα παρόμοιο κοινωνικό περιβάλλον κατά τη διάρκεια των σχολικών της χρόνων στα τέλη της δεκαετίας του 1950, η Μείμάρου ανέσυρε από τη μνήμη της εκείνο το επεισόδιο της ζωής της που ανεξέλεγκτα βρέθηκε στην επιφάνεια ως ένα χαμένο διάλειμμα μέσα στο χρόνο. Βλέποντας την οικία Ζαρίφη με όλη την ετοιμόρροπη παλιά επίπλωσή της καλυμμένη με παχιά στρώματα σκόνης και διασκορπισμένη μέσα στα σκοτεινά ακατοίκητα δωμάτια, αποφάσισε να καταγράψει αυτήν την πρώτη επίσκεψη απαθανατίζοντας την κατάσταση ατροφίας και παρακμής. Το μέσον της για να προκαλέσει την συγκεχυμένη και απατηλή υπόσταση της μνήμης υπό το πρίσμα της αυτοβιογραφικής αναφοράς καθώς και την αντίληψη της πραγματικότητας του θεατή, αποτελεί ένα άλμπουμ φωτογραφικό του οποίου οι εικόνες καταγράφουν την πιο πρόσφατη ιστορία του σπιτιού στην τωρινή του φάση, απογυμνωμένο από το παλιό του μεγαλείο και εκείνους που κάποτε ζούσαν σε αυτό. Πρωταγωνιστές γίνονται τα απομεινάρια της ανθρώπινης δραστηριότητας και η αίσθηση της προσωπικής ταυτότητας. Και μολονότι τα στοιχεία της ανθρώπινης παρουσίας είναι ολοκληρωτικά απόντα στο φωτογραφικό άλμπουμ, η καλλιτέχνις αποφασίζει να παρουσιάσει στον ακριβώς απέναντι τοίχο μια εικόνα-παζλ 32 τυπωμάτων από ένα σχολικό πάρτι στην Αλεξάνδρεια. Η παράδοση αυτή χαρτογράφηση του παρελθόντος και του παρόντος ενδυναμώνεται από αξέχαστες μελωδίες που ακούγονται από ένα ραδιόφωνο στο διπλανό δωμάτιο. Πρόκειται για έναν αινιγματικό χώρο που υπήρξε στην πραγματικότητα τη δεκαετία του 1950 και τώρα μεταφέρεται ως θραύσμα μνήμης στον παρόντα χρόνο. Η μουσική ήταν μέρος του 'At Your Request', μια μοντέρνα ραδιοφωνική εκπομπή με δημοφιλή τραγούδια του '50 από τη Δύση που αναμεταδιδόταν καθημερινά στα αγγλικά από τον Salim Rizkallah, ο οποίος υπήρξε διάσημος ραδιοφωνικός παραγωγός στην Αίγυπτο. Καθιστώντας ασαφή τα όρια ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν αλλά και στην Ανατολή και τη Δύση, Ο χρόνος ανάμεσα κινητοποιεί με έξοχο τρόπο την ανακύκλωση της μνήμης και ανασυντάσσει το συλλογικό ασυνείδητο εικαστικού και θεατή.

Το έργο *Οδός Φραντζή 3 - Εικόνες στην ύλη* (2008) της **Ρένας Παπασπύρου** επαναπροσδιορίζει τη διαλεκτική σχέση μεταξύ των χώρων με έναν τρόπο πολυφωνικού κατακερματισμού. Χρησιμοποιώντας την πρακτική της αποτοίχισης επιφανειών και της μετέπειτα επέμβασης με μελάνι, η εικαστικός συνθέτει την αμίμητη και απaráμιλλη υπόσταση του νεογεννηθέντος αντικειμένου. Η επιφάνειά του μεταμορφώνεται σε μια νέα τοπογραφία ενώ παράλληλα ενισχύεται η συμβίωση

ετερογενών χρονικών ορίων και χώρων. Η πράξη αποσύνδεσης και επανασύνδεσης τόπων εκπέμπει νοήματα σχετικά με την ταυτότητά τους που αλληλοσυνδέονται με ιδέες γύρω από την προσωπική ταυτότητα. Αναπόφευκτα, η πράξη αυτή επαναδιαχειρίζεται θέματα που διερευνούν προσωπικές μνήμες οι οποίες, εφόσον όλες οι επιλεγμένες τοποθεσίες εντάσσονται στο κοινωνικο-ιστορικό πλαίσιο των διομαδικών σχέσεων, ενσωματώνουν μια κοινωνική μνήμη αλλά και μια κοινή ιστορία. Η τοποθέτηση του έργου της Παπασπύρου στην κεντρική μαρμάρινη σκάλα της πρώην οικίας Ζαρίφη παράγει έναν διάλογο και μια αμοιβαιότητα ανάμεσα σε αυτόν το χώρο και σε έναν άγνωστο, μη ταυτοποιημένο ισοδύναμό του. Υπογραμμίζει την αδυναμία και την παροδικότητα του αστικού τοπίου συστήνοντας και συνδέοντας ομόλογες ή παράλληλες καταστάσεις επιφανειών. Όπως ένας αρχαιολόγος που αποτελεσματικά αποσπά μια τοιχογραφία από κάποιο αρχαίο μνημείο για συντήρηση και περαιτέρω μελέτη, η καλλιτέχνις δανείζεται ευρεθέντα σπαράγματα από τον αστικό περίγυρο και τα εισάγει σε προσεχτικά επιλεγμένα περιβάλλοντα όπου το κοινό μπορεί να εγκαθιδρύσει ένα σωματηριακό δεσμό και να επανερμηνεύσει την εικονογραφία τους και όλες τις αναδυόμενες νοητικές προεκτάσεις. Επιχειρώντας να αποκωδικοποιήσει τη δομή και τη συγκρότηση του χρόνου, το πολυσχιδές αυτό σύστημα εκθέτει τη διαμάχη του παροντισμού ενάντια στην αιωνιότητα μέσα από τις συμβάσεις του κοινωνικού ρεαλισμού με το ιστορικό βάρος που τον διέπει και ένα διαρκώς αναιρούμενο τοπίο.

Το επιτοίχιο γλυπτό του **Ανδρέα Σάββα** *Ας σκαρφαλώσουμε* (2001), αναπαριστά την οξύμωρη σχέση ανάμεσα στη φαινομενική αντίληψη του πλούτου και την επακόλουθη ακύρωση και μηδενισμό του. Μια σκάλα που το σώμα της περιλαμβάνει δυόμισι χιλιάδες κέρματα των 100 δραχμών – εκπροσωπώντας ένα χρηματικό ποσό που κάποτε θεωρούνταν πολύ υψηλό στην Ελλάδα – ορθώνεται τώρα σιωπηλά μπροστά μας. Το χρήμα και η περιουσία, η κοινωνική αναγνώριση και η διαδικασία κοινωνικής ανέλιξης συνθέτουν εννοιολογικά μοτίβα που εμφανίζονται στη δουλειά του Σάββα συχνά. Αναγνωρίζοντας τη διαρκή ρευστότητα της διεθνούς οικονομίας που αντικατοπτρίζει τοπικές αλλά και διεθνείς κοινωνικοπολιτικές παραμέτρους, το εκτιθέμενο έργο σηματοδοτεί εκείνες τις κρίσιμες στιγμές της ιστορίας της ανθρωπότητας όταν μια αιφνίδια αλλαγή μπορεί να επανεγγράψει ριζικά την έννοια της αξίας με άμεση και σοβαρή επίπτωση στη ζωή των ανθρώπων. Φορτισμένο με συναισθηματικό βάρος για την παρούσα οικονομική κρίση στην Ελλάδα και με μια παράλληλη νοσταλγία προγενέστερων εποχών προτού η χώρα γίνει μέλος της Ευρωζώνης, το *Ας σκαρφαλώσουμε* αποτελεί συνάμα μια έμμεση καταγραφή μεταποικιακών ζητημάτων συμπεριλαμβανομένης και της ίδιας της οικίας με την οικογένεια Ζαρίφη ως προηγούμενοι κάτοχοί της· ένα αναπόσπαστο κομμάτι του αποικιοκρατικού παρελθόντος του κτιρίου. Τα αποσυρμένα και ανενεργά νομίσματα υπονοούν τις υπό κατάρρευση αποικιοκρατικές ηγεμονίες και τις αποδυναμωμένες τακτικές τους που οδηγούν σε κοινωνικές και οικονομικές αναπροσαρμογές. Η χρήση του πλεξιγκλάς για την κατασκευή του σκελετού της σκάλας εκφράζει όχι μόνο την ευθραυστότητα του σύγχρονου οικονομικού συστήματος αλλά και την ατομοκρατία του κεφαλαίου. Η διαφανής παρουσία του γλυπτού και η τεράστια ποσότητα των νομισμάτων που έρχονται σε αντιπαράθεση με τον θεατή, δημιουργούν προς στιγμήν την ψευδαισθήση του πραγματικού ενεργού χρήματος, ακολουθούμενη από μια λυπηρή συνειδητοποίηση της ακυρότητας και της άρσης της αξίας του.

Η ευτυχία κάποτε θάρρη (2017) του **Δημήτρη Σκουρογιάννη** είναι μια αναζήτηση που λαμβάνει υπόψιν τις κοινές εμπειρίες των ανθρώπων όπως αυτές ξεπηδούν μέσα από

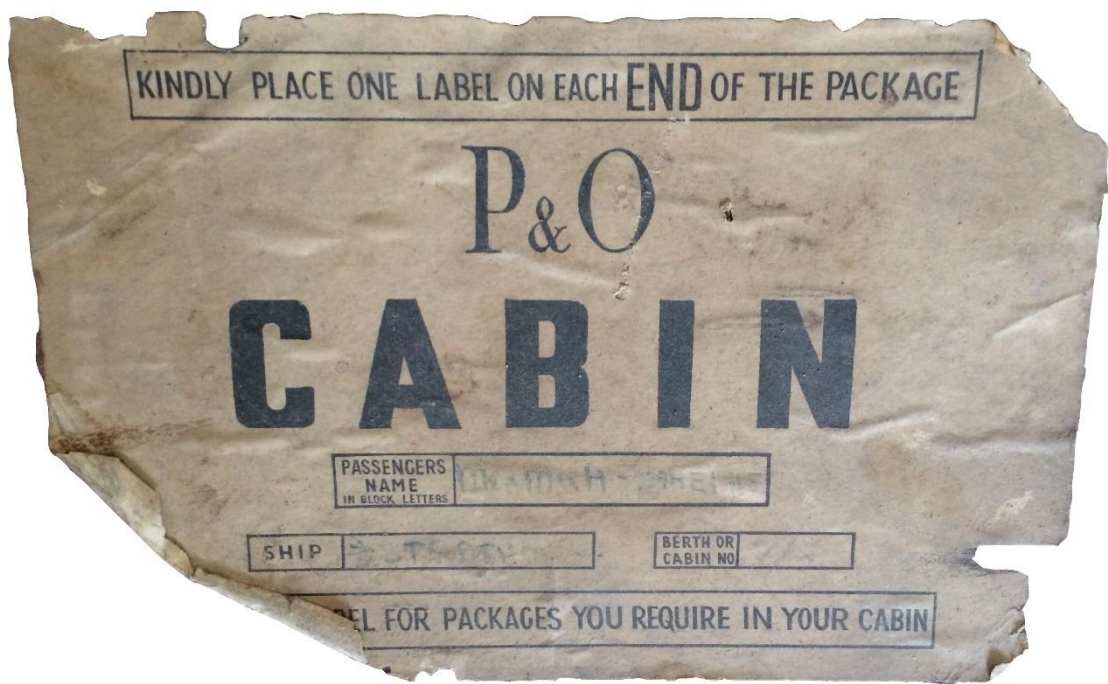
το φακό της μνήμης και της ανάμνησης που ενστερνίζονται την αγάπη, το χωρισμό και την ψευδαίσθηση της σταθερότητας και της ισορροπίας. Για τον Σκουρογιάννη, οι τόποι όπου διαμένουμε είναι χρονοκάψουλες του δικού μας σύμπαντος, αποτυπώματα του ποιοί είμαστε ή τί ήμασταν κάποτε. Η πολυδιάστατη εγκατάστασή του κλείνει μέσα στον πυρήνα της μια μάζα από παλιά έπιπλα – ευρεθέντα αντικείμενα αποκλειστικά από όλα τα δωμάτια αυτού του σπιτιού – εκπροσωπώντας το πέρασμα και τις φάσεις της ύπαρξής του, που τώρα πλέον μας συστήνεται ως ένα μνημείο περασμένων ζώων. Το ουτοπικό αυτό σκηνικό δρα ως μια έκφανση αρχαιολογίας όχι μόνο της συγκεκριμένης αλλά και οποιασδήποτε άλλης οικίας και των ενοίκων τους· προεκτείνεται ως έρευνα μιας χαμένης ταυτότητας. Η πόρτα τουωματίου παρεμποδίζεται από ένα πολυεπίπεδο σύστημα με τούλι και κέντημα συνδυασμένο με τη χρήση μιας μεγεθυμένης εκδοχής του εξώφυλλου από το ελληνικό περιοδικό μυθιστορημάτων Ζέφυρος (1953) με την Marilyn Monroe στην ταινία Οι Άντρες Προτιμούν τις Ξανθιές. Απομονώνοντας τον τίτλο του μυθιστορήματος όπως αυτός εμφανίζεται στα ελληνικά και υιοθετώντας τον για τον τίτλο του έργου του, ο καλλιτέχνης παιχιδιάρικα όμως συνάμα αιφνίδια αντιπαραβάλλει μια ρομαντική ιστορία ενάντια στην πεζότητα και το εφήμερο. Δίχως να του επιτρέπεται η είσοδος στο δωμάτιο, ο θεατής καλείται να ανακαλύψει τί συμβαίνει εντός διαμέσου των επιφανειών από τούλι και μουσελίνα, ενώ οι καθρέπτες που είναι τοποθετημένοι ανάμεσα στα έπιπλα, σιωπηρά μαρτυρούν στιγμιότυπα της ιδιωτικής και δημόσιας σφαίρας και θραύσματα του εσωτερικού προς τον εξωτερικό χώρο και το αντίστροφο. Η εισήγηση μιας τέτοιας αποσταθεροποιημένης κατάστασης συγκροτεί το νόημα του αληθινού μας σπιτιού, το οποίο σύμφωνα με τον καλλιτέχνη “αυτός είναι ο μοναδικός τόπος που μπορούμε πάντοτε να επιστρέφουμε και να ζούμε μέσα στα όνειρά μας”.

Η ποικιλομορφία και η πολυδιάστατη υφή της καλλιτεχνικής έκφρασης της **Μαρίας Ανδρομάχης Χατζηνικολάου** είναι ορατές στη site-responsive εγκατάστασή της με τίτλο *εδώ είναι το σπίτι σου τώρα* (2017). Καταλαμβάνοντας ένα από τα πιο ζωτικά μέρη της οικίας, αυτό της κουζίνας, η εικαστικός διερευνά στοιχεία παράλληλων τροχιών της ζωής εντός της ζωής της ίδιας της οικίας. Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός μεγαλοαστικών οικιών της περιοχής αυτής εκπροσωπεί ιδιάζοντα λειτουργικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά· ένα από αυτά αποτελεί και η τοποθέτηση της κουζίνας στο πίσω μέρος του κτιρίου σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία αρχιτεκτονικής οργάνωσης προορισμένα για την αποκλειστική χρήση τους από το υπηρετικό προσωπικό και άλλους εργαζόμενους. Μικρές πόρτες, διάδρομοι και υπηρεσιακά κλιμακοστάσια υπήρξαν οι αφανείς διαδρομές μέσα σε ένα τέτοιο οικιακό περιβάλλον, ενώ θεωρούνταν συνάμα ως ακατάλληλα προς επισκεψιμότητα μέρη για τα μέλη της οικογένειας, μία ένδειξη κοινωνικού διαχωρισμού μέσα στο ίδιο το σπίτι. Η Χατζηνικολάου εκλαμβάνει την κουζίνα ως τον πυρήνα και την κεντρική μηχανή του νοικοκυριού. Είναι εκεί που ετοιμάζονται όλα τα γεύματα, ο τόπος συγκέντρωσης όλου του προσωπικού, το καταφύγιό του, το μέρος περιστασιακής ξεκούρασης και εκεί όπου μοιραζόταν τα προβλήματα και τις ανησυχίες του. Η προσπάθειά της να ρίξει φως σε αυτό το απομακρυσμένο κομμάτι του σπιτιού, αναβιώνει την αίσθηση της όσφρησης, επαναφέρει κρυμμένες μνήμες και κάνει τον ήχο της φωνής να ακουστεί ξανά. Οι ηχητικές εγκαταστάσεις που προέρχονται από διαφορετικά μέρη τουωματίου, μέσα από συρτάρια και ντουλάπια, μετατρέπουν αρχειακές ηχητικές καταγραφές σε ηχητικά αποτυπώματα ανάμνησης. Την ίδια στιγμή, η αλλοίωση της πραγματικότητας εκδηλώνεται μέσα από μία από τις τεχνικές της καλλιτέχνιδος που περιλαμβάνει ένα συγκεκριμένο τύπο υλικού χρώματος που ενεργοποιείται με τη χρήση λαμπτήρων

τύπου black light. Φιγούρες ανθρώπων και αντικειμένων εμφανίζονται στους τοίχους και αποσύρονται σαν χνάρια στο χώρο που κλιμακωτά εξασθενούν και σβήνουν. Η διαδραστικότητα ανάμεσα στο θεατή και στο χώρο και η σχέση του έργου με συνθήκες φωτός και σκίασης παραπέμπουν σε ενδείξεις παροδικότητας · ένας φαύλος κύκλος που εμπλέκει το παρόν με το παρελθόν, το πραγματικό με το φανταστικό.

Η εννοιολογική παρέμβαση του **Κώστα Πράπογλου** *hortus conclusus* που τοποθετείται σε σημείο αντί επιλόγου για αυτήν την έκθεση, προκύπτει από το συσχετισμό ανάμεσα στο μυστικό βραχόκηπο που βρίσκεται στην ταράτσα της οικίας και στην έννοια του 'έγκλειστου κήπου'. Πρόκειται για χαρακτηριστικό γνώρισμα και τίτλος της Παρθένου Μαρίας, πολύ δημοφιλής κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης από τον 14^ο αιώνα και μετά, καθώς και μιας εκτενώς διαδομένης πρακτικής στην ιστορία της κηπουρικής η οποία πιθανότατα να έχει τις ρίζες της σε πρωιμότερες αντίστοιχες εφαρμογές σχεδίασης κήπων στην Ανατολή. Στην Ευρώπη, η θεματική αυτή εισήχθη ως μια ιδιάζουσα εννοιολογική μεταφορά σχετιζόμενη με τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, περικλείοντας και άλλα ποιοτικά χαρακτηριστικά όπως η παρθενία, η αγνότητα και η αθωότητα. Το σιντριβάνι στον 'έγκλειστο κήπο' (*fons hortorum*) εκπροσωπεί το επίκεντρο της ζωής και τη νέα αρχή. Ανάλογος με την έννοια της κλειστής μήτρας (οχυρωμένος κήπος) σύμφωνα με τη Χριστιανική προσέγγιση που γίνεται γόνιμος έσωθεν, ο *hortus conclusus* αποκωδικοποιείται εδώ ως το ιερό και αμόλυντο ησυχαστήριο για την οικογένεια αυτού του σπιτικού, ένας τόπος απομόνωσης, περισυλλογής και ηρεμίας. Η παρούσα μορφή παρακμής του, αντικατοπτρίζει την ερήμωση της οικίας στο σύνολό της – μια περίοδος ανομβρίας – που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα αλληγορικό συμβάν, όχι απίθανο να αναστραφεί και να οδηγήσει προς μια νέα αρχή.

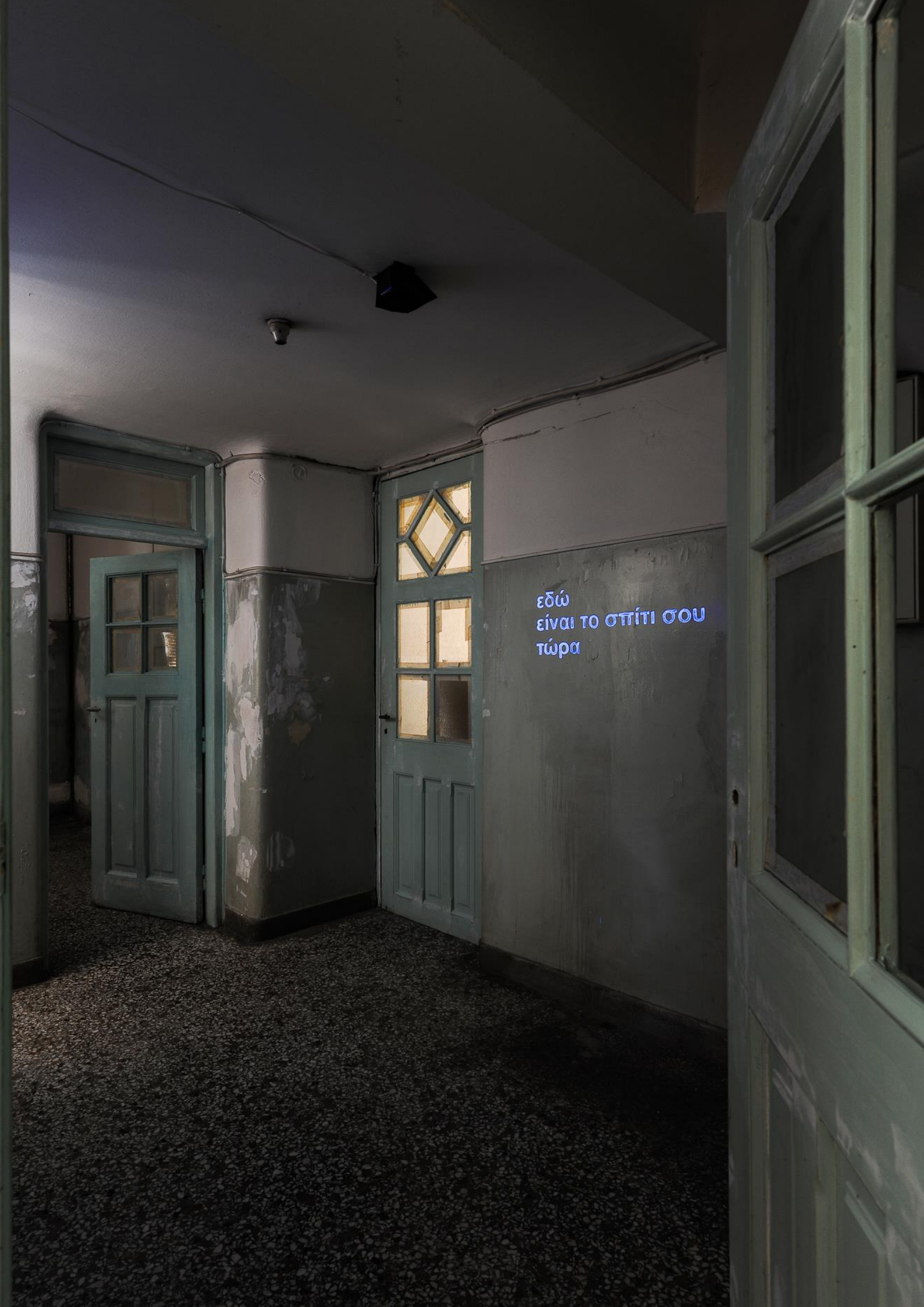

THE ARTISTS

//

ΟΙ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΙ

εδώ
είναι το σπίτι σου
τώρα

Maria Adromachi Chatzinikolaou

Here is your home now (2017), dimensions variable

audio-visual installation, sound, black light, acrylic paint, essential oils
sound archival Costis Drygianakis, Eudokia Zachou, Riki van Boeschoten,

Maria Adromachi Chatzinikolaou

composition - editing Costis Drygianakis

technical supervision Spyros Tsalapatas

for audio click [here](#)

Μαρία Ανδρομάχη Χατζηνικολάου

Εδώ είναι το σπίτι σου τώρα (2017), διαστάσεις μεταβλητές
οπτικοακουστική εγκατάσταση, ήχος, black light, ακρυλικό, αιθέρια έλαια
ηχητικά αρχεία Κωστή Δρυγιανάκη, Ευδοκίας Ζάχου, Riki van Boeschoten,

Μαρίας Ανδρομάχης Χατζηνικολάου

σύνθεση - μοντάζ Κωστής Δρυγιανάκης

τεχνική επιμέλεια Σπύρος Τσαλαπάτας

για τον ήχο πατήστε [εδώ](#)

Aikaterini Gegisian

The little refugee (2017), dimensions variable

120 found figurines, porcelain, clay, plaster, resin, wooden table

Αικατερίνη Γεγησιάν

Το προσφυγάκι (2017), διαστάσεις μεταβλητές

120 ευρεθέντα αγαλματίδια, πορσελάνη, πηλός, γύψος, ρητίνη, ξύλινο τραπέζι

Apollonas Glykas

Liquids (2017), dimensions variable
liquid emulsion on paper

Απόλλωνας Γλύκας

Ρευστά (2017), διαστάσεις μεταβλητές
φωτοευαίσθητη εμουλσιόν σε χαρτί

Eleni Lyra

Persephone (2017), dimensions variable
digital image with paint, wood, dresses

Ελένη Λύρα

Περσεφόνη (2017), διαστάσεις μεταβλητές
ψηφιακή φωτογραφία επιζωγραφισμένη, ξύλο, ενδύματα

Despina Meimaroglou

Interval (2017), dimensions variable
digital image, furniture, personal items, sound
for audio click [here](#)

Δέσποινα Μείμάρογλου

Ο χρόνος ανάμεσα (2017), διαστάσεις μεταβλητές
ψηφιακή φωτογραφία, έπιπλα, προσωπικά αντικείμενα, ήχος
για τον ήχο πατήστε [εδώ](#)

Rena Papaspyrou

3 Frantzi Street - Images through matter (2008), 280 x 185
wall detachment and ink drawing

Ρένα Παπασπύρου

Οδός Φραντζή 3 - Εικόνες στην ύλη (2008), 280 x 185
αποτοίχιση και σχέδιο με μελάνι

Andreas Savva

Let's climb (2001),
200 x 35 x 4cm
plexiglass, 100 drachma coins

Ανδρέας Σάββα

Ας σκαρφαλώσουμε (2001),
200 x 35 x 4cm
πλεξιγκλάς, κέρματα
των 100 δραχμών

Η ΕΥΤΥΧΙΑ ΚΑΠΟΤΕ ΘΑΡΘΗ

Η ΕΥΤΥΧΙΑ ΚΑΠΟΤΕ ΘΑΡΘΗ

ΝΩ έτοιμαζε τὸ πρωϊνὸ μπάνιο του κι' εἶχε ἀνοίξει ὅλες τὶς βρύσες, ὁ κ. τραγουδοῦσε ἀπὸ δι-
πασῶν καὶ ὁ θόρυβος αὐτὸς ξύπνησε τὴν κυρία του
τὴ ποὺ κοιμόταν στὸ διπλὰνὸ δωμάτιο.

Τὸ διαμέρισμα δὲν ἦταν δικό τους — τὸ εἶχαν
ὕπενοικιάσει ἀπὸ τὴν κ. γυναῖκα κάπως
μυστηριώδη καὶ μ' ἀπροσδιόριστα εἰσοδήματα. Μὰ
ὅταν ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴν μετὰ τὴν κατάρ-
ρευσι τῶν ἐλπίδων τους — πράγμα συνηθισμένο γι' αὐτοὺς — ὡστόσο
— θεώρησαν εὐτύχημα ποὺ βρῆκαν αὐτὰ τὰ δωμάτια μὲ λου-
τρό.

“Ὅταν ὁ θεῖος ἔνοικος κι' αὐτὸς τῆς κυρίας
τοὺς παρουσίασε τὸ διαμέρισμα αὐτό, ἡ Ζιλιέτ ἐνοίωσε τὴν καρ-
διά της νὰ σφίγγεται. Ἐπειτα ἀπὸ τόσες πικρὲς ἀπογοητεύσεις ἐ-
ξακολουθοῦσε ἀκόμα νὰ βαυκαλίζεται μὲ ὄνειρα χιμαίρικα, γιὰτὶ
παρὰ τὰ ὀδυνηρὰ αὐτὰ μαθήματα δὲν ἔπαυσε νὰ πιστεύῃ πὼς κά-
ποτε, τέλος πάντων, θ' ἄλλαξε γι' αὐτοὺς ἡ τύχη καὶ ὁ ἥλιος θὰ
διέλυε τὰ νέφη.

Ἡ διαμονὴ τους σ' ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ξενοδοχεῖα
φαίνονταν νὰ ἐπικυρώνῃ τὴν αἰσιοδοξία της. Τὸ ταξίδι τους ἦ-
ταν σωστὴ μαγεία, κι' εἶχαν ἀποφασίσει πὼς μόνο ὅταν θὰ ἐπέ-
στρεψαν στὶς τὸ φθινόπωρο, ἡ θὰ πα-
ρουσιαζόταν στὴν οἰκογένεια τοῦ μνηστήρος της.

Εἶχε ἀρραβωνιαστῇ τὸ καλοκαίρι, λίγο πρὶν φύγουν γιὰ τὴν
.....

Dimitris Skourogiannis

Happiness someday will come (2017), dimensions variable
furniture, digital print on muslin, acrylic tulle, cotton threads

Δημήτρης Σκουρογιάννης

Η Ευτυχία κάποτε θάρθη (2017), διαστάσεις μεταβλητές
έπιπλα, ψηφιακή εκτύπωση σε μουσελίνα, ακρυλικό τούλι, βαμβακερές
κλωστές

Betty Zerva

My Toys (2017), dimensions variable
soft toys, furniture, sound

Μπέττυ Ζέρβα

Τα παιχνίδια μου (2017), διαστάσεις μεταβλητές
λούτρινα παιχνίδια, έπιπλα, ήχος

// artist biographies

Maria Adromachi Chatzinikolaou is a visual artist born in Volos, Greece where she has returned and works in recent years. She studied at the Athens School of Fine Arts (1999-2004) as well as the Department of Graphical Arts of TEI of Athens (1992-1997) and the London School of Printing Technology (1997-1998). She was a founding member of the Filopappou group and the founder of the Artspirators group. She participated in several exhibitions and projects in Greece and abroad (*Life Patterns*, Volos, 2017; *PIGS*, Spain-Portugal, 2016; *Nomadics vol 3, The other Where*, Vienna, 2014; *Αδέλφια/Fratelli*, Greece-Italy, 2010; *ROOMS*, Athens, 2010; *Archive Virginia/Amphitheater Virginia*, Volos, 2007; *Parallel Lives*, Portugal, 2006; *Urban Levels*, Athens, 2004; *Project Egnatia*, Greece-Italy, 2004-2005) among others. She organises and supervises contemporary art projects with the Artspirators group. The projects address collective memory, verbal history, communal identity and interaction among people and groups. These are in situ and site-specific projects involving the collaborative participation of other artists (*Refuge Project*, Milos, Greece, 2013-2014; *Sanatorio Project*, Pelion, Greece, 2011-2012).

Aikaterini Gegisian (b. Thessaloniki, Greece) lives and works between the UK and Greece. Her multi-faceted work explores how images (from still to moving) operating within a global media environment that shapes the conscious and unconscious contain new possibilities for thought. In 2015, she was one of the exhibiting artists at the Armenian Pavilion, 56th Venice Biennale, which received the Golden Lion for best national participation. She has been awarded the Nagoya University Award in 2001 and she was shortlisted for the First Book Award in 2015. In 2016, Middlesbrough Institute of Modern Art organised the first survey of her moving image practice. Her work was presented at recent survey exhibitions including the 6th Moscow Biennale, Russia; the 3rd Mardin Biennial, Turkey; the 2nd Tallin Photomonth, Estonia; the 1st Thessaloniki Biennale, Greece; the 6th Gyumri Biennale, Armenia. Her work has been shown in museums, galleries and festivals internationally including DEPO, Istanbul; BALTIC, Newcastle; Calvert 22 Foundation, London; Stavros Niarchos Foundation Cultural Centre, Athens; NARS Foundation, New York; Centre for Contemporary Art, Thessaloniki; Spike Island Gallery, Bristol; Kasseler Dok Fest, Kassel, Germany; Oberhausen Film Festival, Germany among others. Works of the artist are included in prominent private and museum collections. Gegisian is represented by Kalfayan Galleries, Athens - Thessaloniki.

Apollonas Glykas (b. Athens, Greece) studied creative photography at Leica Academy and graduated from Athens School of Fine Arts with distinction in 2011. His work encompasses photography, sculpture, painting and installations. Solo exhibitions include *Past the plasmatic oasis*, Nicosia, 2014; *Showcase*, the Office Gallery, Nicosia, 2011; *Buildings*, Casa Maccheroni, Milan, 2004. He has participated in group exhibitions including *To express the feelings of a chair when we sit on it*, the Office Gallery, Nicosia, 2016; *The eye & the finger*, Cartabianca Arles, Arles, France, 2015; *Demokratie in bewegung (Democracy in motion)*, dedicated to Joseph Beuys, Athens School of Fine Arts in collaboration with Omnibus for Direct Democracy & Goethe Institute, Athens, 2009.

Eleni Lyra (b. Athens, Greece) studied painting at the Athens School of Fine Arts (studio of Rena Papaspyrou) and scenography with professor G. Ziakas. She also attended the interdepartmental postgraduate programme in Digital Art Forms. Since 2001, she has been teaching at public secondary education, while in 2009 and 2012 she was on a posting in Athens School of Fine Arts (studio of Marios Spiliopoulos). Since 2015, she teaches painting at the National Technical University of Athens/School of Architectural Engineering. Solo exhibitions include *Agnus Angeli/Angelic Lambkins*, Italian Cultural Institute of Athens, 2015; *The thorn of beauty*, beton7, Athens, 2012; *Mysteries and miracles*, Photosygyria, Tint gallery, Thessaloniki, 2005; ARCO Madrid, participation with Gallery 7, 2004; *Proposals*, Gallery 7, Athens, 2001. She has participated in several group exhibitions in Greece and abroad. The staged and digitally manipulated photography is a reference point in Lyra's work, who creates anthropocentric environments addressing both the issue of image and space.

Despina Meimaroglou was born and raised in Egypt. Her deep interest and continuous observation of the overpowering socio-political situations which rule and determine the human fate around the world usually become the ignition of her involvement in long term art-projects. In 1966, after the completion of her art studies at Kent Institute of Art and Design in Maidstone UK (NDD), and due to the political upheaval taking place in Egypt during that time, she moved with her family to Athens where she worked as a graphic artist and art director in advertising for 10 years. Since 1981, she has presented more than 30 solo exhibitions in Greece and abroad and has participated in important international shows at museums and art foundations such as the Pyramid Atlantic Art Centre, Washington DC; John Jay College of Criminal Justice/CUNY, New York; Columbia College, Chicago; Fondazione Mudima, Milan; Maison Européenne de la Photographie, Paris and other shows in Toronto, Czech Republic and the Library of Alexandria in Egypt among others. In 2009, she participated in the 2nd Biennale of Thessaloniki and the 1st International Women's Biennale at Incheon South Korea. Since the mid 1990's her work has been presented in a number of art-conferences mainly in the United States and she was invited to numerous art workshops and residencies at American universities and foundations as well as at Quito University in Ecuador and Richmond American College in London. Her art practice is multidisciplinary, considered mainly conceptual, and includes photography, video projections, in situ installations, printmaking and artist's books.

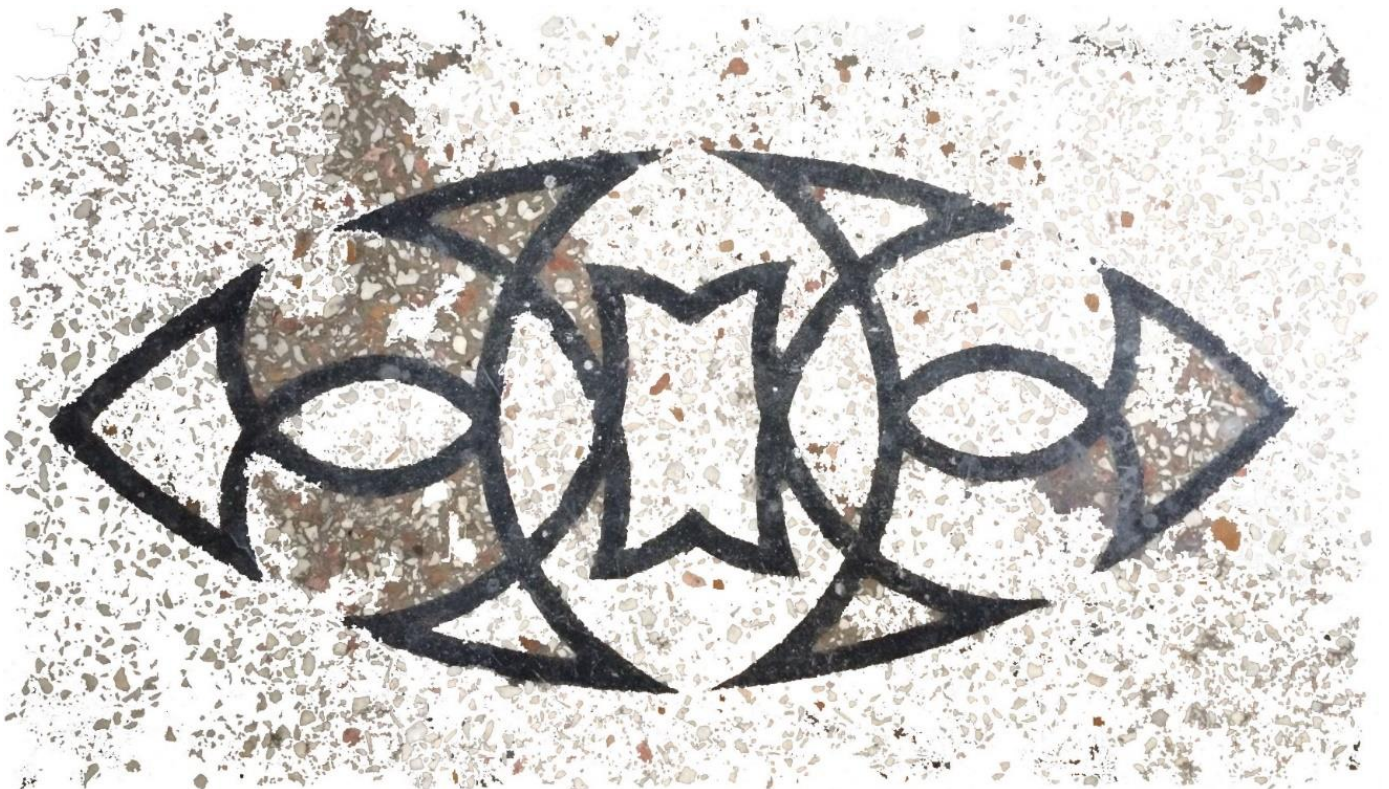
Rena Papaspyrou (b. Athens) studied at the Athens School of Fine Arts (1956-61) and the École Nationale Supérieure des Beaux-Arts in Paris (1961-67). She worked as a professor at the Athens School of Fine Art (1993-2005) and was the director of the 3rd workshop of painting there. In 2006, she was awarded the title of Professor Emeritus at the same school. Her work includes 22 solo and many group exhibitions. Her most recent group shows (2017) include *Imaginary Spaces* (House of Cyprus, Athens); *ANTIDORON. The EMST Collection*, (Fridericianum, Documenta14, Kassel); *The Garden Sees* (Megaron - The Athens Concert Hall). Since the mid-1950s, Papaspyrou works with surfaces within urban space. Assessing morphologically the 'episodes' – incorporating everything that happens on such surfaces as a result of use and time – the artist embraces an artistic praxis of association: she projects noetic associative images interlinking the micro-morphological elements of surfaces. She lives and works in Athens.

Andreas Savva (b. Kyrenia, Cyprus), a refugee since childhood, has been involved in his artistic output with social, political and financial issues. He studied painting at the Athens School of Fine Arts (1991-1996) and attended the postgraduate programme in Digital Arts at the same school (2002-2004). He has held over ten solo shows and his work has been shown in many group exhibitions around the world including *So Close Yet So Far Away: Contemporary artists from Cyprus*, Petah Tikva Museum of Art, Israel, 2017; *Mona Hatoum Art Workshop*, Villa Iris, Fundación Marcelino Botín, Santander, Spain, 2010; *Open 12* International Exhibition of Sculptures and Installations, Venice Lido, Italy, 2009; *Instant Europe*, Villa Manin, Centre for Contemporary Art, Passariano, Italy, 2004; the BIACS 1st International Biennale of Contemporary Art of Seville, *The joy of my dreams*, Spain, 2004; *EUROPE EXIST*, Macedonian Museum of Contemporary Art, Thessaloniki, Greece, 2003. His latest installations have been featured at The Fields Sculpture Park, OMI International Art Center, Ghent, New York, 2016 and at the 7th edition of *CONTEXTS* International Festival of Ephemeral Art, Sokolovsko, Poland, 2017. Savva presents his ideas, positions and scepticism through different materials and in situ installations of large dimensions.

Dimitris Skourogiannis (b. Athens, Greece) studied painting, sculpture, stage and costume design and mosaic at the Athens School of Fine Arts (1996-2001). He was honoured with an undergraduate scholarship of high performance during the whole period of his studies in Athens School of Fine Arts (Department of Painting). He was a scholar of the 'State Scholarship Foundation' for sculpture. He attended the interdepartmental postgraduate programme 'Design-Space-Culture' at the National Technical University of Athens/School of Architectural Engineering. He taught painting at the Fine Art and Art Sciences Department of University of Ioannina. Since 2015, he teaches Painting at the National Technical University of Athens/School of Architectural Engineering. He has presented his work in four solo exhibitions (2003, 2006, 2010, 2016) and has participated in more than sixty group shows.

Betty Zerva (b. Arta, Greece) lives and works in Athens as a high school teacher in the public sector. She graduated from the Fine Arts School of Athens studying

painting (studio of Rena Papaspyrou) and scenography, stage design as well as the art of mosaic. She received a scholarship for each year of her studies. She has been a member of the Filopappou art group, has worked as an illustrator for school books and participated in a large number of group exhibitions creating in situ works integrated with the surrounding environment reflecting her high interest in spatial intervention.

// βιογραφικά εικαστικών

Η **Αικατερίνη Γεγησιάν** (γεν. Θεσσαλονίκη) ζει και εργάζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ελλάδα. Το πολυδιάστατο έργο της διερευνά πώς οι εικόνες στο πλαίσιο του παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος των ΜΜΕ, οι οποίες διαμορφώνουν το ασυνείδητο και συνειδητό, έχουν τη δυνατότητα να παράγουν νέες μορφές σκέψης. Το 2015 υπήρξε μια από τους καλλιτέχνες που εξέθεσαν στο Αρμενικό Περίπτερο της 56^{ης} Μπιενάλε της Βενετίας, το οποίο έλαβε το Χρυσό Λέοντα για την καλύτερη εθνική συμμετοχή. Της έχει απονεμηθεί το βραβείο του Πανεπιστημίου Nagoya το 2001, και ήταν υποψήφια για το First Book Award το 2015. Το 2016, το Middlesbrough Institute of Modern Art οργάνωσε την πρώτη έρευνα των ταινιών μικρού μήκους της. Το έργο της έχει παρουσιαστεί στην 6^η Μπιενάλε της Μόσχας, Ρωσία, 3^η Mardin Μπιενάλε, Τουρκία, 2^ο Tallin Photomonth, Εσθονία, 1^η Μπιενάλε Θεσσαλονίκης, Ελλάδα, και 6^η Gyumri Μπιενάλε, Αρμενία, ενώ δουλειά της έχει εκτεθεί σε πολλά ιδρύματα, μεταξύ των οποίων DEPO, Κωνσταντινούπολη, BALTIC, Newcastle, Calvert 22 Foundation, Λονδίνο, Πολιτιστικό Κέντρο Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, Αθήνα, NARS Foundation, Νέα Υόρκη, Peltz Gallery, Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης, Θεσσαλονίκη, Spike Island Gallery, Bristol, Oberhausen Film Festival, Ομπερχάουζεν, Γερμανία, Kasseler Dok Fest, Kassel, Γερμανία. Έργα της βρίσκονται σε σημαντικές συλλογές ιδιωτών και μουσείων. Εκπροσωπείται από τις Kalfayan Galleries, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Ο **Απόλλωνας Γλύκας** (γεν. Αθήνα) σπούδασε στην Ακαδημία Leica, τμήμα Δημιουργικής Φωτογραφίας, ελεύθερο σχέδιο και στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (Ε' εργαστήριο) όπου αποφοίτησε με άριστα το 2011. Η δουλειά του περιλαμβάνει σχέδιο, φωτογραφία, γλυπτική και εγκαταστάσεις. Έχει κάνει τρεις ατομικές παρουσιάσεις: Μετά την πλασματική όραση, Λευκωσία, 2014, *Η Βιτρίνα*, the Office Gallery, Λευκωσία, 2011 και *Buildings*, Casa Maccheroni, Μιλάνο, 2004. Η δουλειά του περιλαμβάνει συμμετοχές σε ομαδικές εκθέσεις από το 2007 όπως: *To express the feelings of a chair when we sit on it*, the Office Gallery, Λευκωσία, 2016, *The eye & the finger*, Cartabianca Arles, Αρλ, Γαλλία, *Demokratie in bewegung 'Η Δημοκρατία σε κίνηση, αφιέρωμα στον Joseph Beuys'*, Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών στα πλαίσια του Omnibus για άμεση Δημοκρατία & Goethe Institut, Αθήνα, 2009.

Η **Μπέττυ Ζέρβα** (γεν. Άρτα) ζει στην Αθήνα όπου και εργάζεται στη δημόσια εκπαίδευση. Σπούδασε ζωγραφική στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας στο εργαστήριο της Ρένας Παπασπύρου, σκηνογραφία και ψηφιδωτό. Διακρίθηκε με υποτροφία επίδοσης σε όλα τα έτη σπουδών της. Είναι μέλος των καλλιτεχνικής ομάδας

Φιλοπάππου, εργάστηκε ως εικονογράφος σε σχολικά βιβλία και έχει πάρει μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις με έργα in situ ενσωματωμένα στον περιβάλλοντα χώρο ενώ παράλληλα την ενδιαφέρει η εικαστική παρέμβαση σε ένα συγκεκριμένο τόπο.

Η **Ελένη Λύρα** (γεν. Αθήνα) σπούδασε ζωγραφική στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών με καθηγήτρια τη Ρένα Παπασπύρου και σκηνογραφία με καθηγητή το Γιώργο Ζιάκα. Εκεί πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές με τίτλο *Ψηφιακές Μορφές Τέχνης*. Από το 2001 διδάσκει στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ενώ το 2009 και το 2012 αποσπάστηκε στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών Αθήνας στο εργαστήριο του Μάριου Σπηλιόπουλου. Από το 2015 διδάσκει στο εργαστήριο Ζωγραφικής της Σχολής Αρχιτεκτόνων του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Ατομικές εκθέσεις: *Οι αμνοί των Αγγέλων*, Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών, 2015, *Το αγκάθι της ομορφιάς*, beton7, 2012, Αθήνα, *Μυστήρια και Θαύματα*, Φωτοσυγκυρία, Γκαλερί Tint, Θεσσαλονίκη, 2005, ARCO Madrid, συμμετοχή με την Γκαλερί 7, 2004, και *Προτάσεις*, Γκαλερί 7, Αθήνα, 2001. Έχει πάρει μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Σημείο αναφοράς στο έργο της Ελένης Λύρα αποτελεί η σκηνοθετημένη και ψηφιακά επεξεργασμένη φωτογραφία μέσω της οποίας δημιουργεί ανθρωποκεντρικά εικονικά περιβάλλοντα που πραγματεύονται τόσο το ζήτημα της εικόνας όσο και του χώρου.

Η προσωπική ιστορία της **Δέσποινας Μείμάρου** (γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αίγυπτο) συνετέλεσε στη διαμόρφωση των προτεραιοτήτων της και επηρέασε τις καλλιτεχνικές αλλά κυρίως τις ανθρώπινες επιλογές της. Το 1966 μετά την ολοκλήρωση των εικαστικών της σπουδών πάνω στη ζωγραφική, τυπογραφία και γραφικές τέχνες στο *Kent Institute of Art and Design* (N.D.D.), Maidstone, Αγγλία, και κυρίως λόγω των πολιτικών γεγονότων που λάμβαναν τότε χώρα στην Αίγυπτο, εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και ξεκίνησε τη δεκάχρονη θητεία της στη διαφήμιση ως γραφίστας και στη συνέχεια ως art director. Από το 1981 ως σήμερα έργα της έχουν παρουσιαστεί σε περισσότερες από 30 ατομικές και πολλές σημαντικές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό μεταξύ των οποίων το Pyramid Atlantic Art Centre, Washington DC, το John Jay College of Criminal Justice/CUNY, Νέα Υόρκη, το Columbia College, Σικάγο, το Fondazione Mudima, Μιλάνο, το Maison Européenne de la Photographie, Παρίσι και άλλες εκθέσεις στο Τορόντο, Τσεχία, Λονδίνο και τη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας στην Αίγυπτο. Συμμετείχε στη 2^η Μπιενάλε της Θεσσαλονίκης και την Women's International Biennale / Incheon στη Νότιο Κορέα το 2009. Από τα μέσα της δεκαετίας του '90 η δουλειά της έχει παρουσιαστεί επανειλημμένα σε συνέδρια τέχνης κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και η ίδια έχει προσκληθεί σε σεμινάρια και residencies σε αμερικανικά πανεπιστήμια και ιδρύματα καθώς και στο Quito University του Εκουαδόρ και το Richmond American College στο Λονδίνο. Η εικαστική πρακτική της σήμερα περιλαμβάνει φωτογραφία, βίντεο, εγκαταστάσεις μικτών τεχνικών στο χώρο, τυπώματα καθώς και ένα σημαντικό αριθμό artists books.

Η **Ρένα Παπασπύρου** (γεν. Αθήνα) σπούδασε στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας (1956-61) και στην École Nationale Supérieure des Beaux-Arts στο Παρίσι

(1961-67). Εργάστηκε ως καθηγήτρια στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα (1993-2005) και υπήρξε διευθύντρια στο 3^ο εργαστήριο ζωγραφικής εκεί. Το 2006 αναγορεύτηκε ομότιμη καθηγήτρια της ίδιας σχολής. Το έργο της περιλαμβάνει 22 ατομικές και πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Πρόσφατες ομαδικές εκθέσεις (2017) αποτελούν: *Φανταστικοί Χώροι* (Σπίτι της Κύπρου, Αθήνα), *ANTIΔΩΡΟΝ. Η συλλογή του ΕΜΣΤ* (Fridericianum, Documenta14, Κάσελ, Γερμανία) και *ο Κήπος Βλέπει* (Μέγαρο Μουσικής Αθηνών). Από τα μέσα της δεκαετίας του 1950, η Παπασπύρου δουλεύει με τις επιφάνειες του αστικού χώρου. Αξιολογώντας μορφολογικά τα 'επεισόδια', δηλαδή τα όσα συμβαίνουν πάνω στις επιφάνειες αυτές και οφείλονται στη χρήση και το χρόνο, η καλλιτέχνης προβαίνει σε μια εικαστική πράξη συνειρμού: προβάλλει νοητικά συνειρμικές εικόνες συνδέοντας μεταξύ τους τα μικρομορφολογικά στοιχεία των επιφανειών. Ζει και εργάζεται στην Αθήνα.

Ο **Ανδρέας Σάββα** (γεν. Κερύνεια, Κύπρος), πρόσφυγας από την παιδική του ηλικία, διαχειρίζεται μέσα από το εικαστικό του λεξιλόγιο θέματα κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής υφής. Σπούδασε ζωγραφική στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας (1991-1996) και παρακολούθησε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα *Ψηφιακές Μορφές Τέχνης* στην ίδια σχολή (2002-2004). Έχει παρουσιάσει πάνω από δέκα ατομικές εκθέσεις ενώ η δουλειά του έχει συμπεριληφθεί σε πολλές ομαδικές εκθέσεις μερικές εκ των οποίων είναι οι: *So Close Yet So Far Away: Contemporary artists from Cyprus*, Petah Tikva Museum of Art, Ισραήλ, 2017; *Mona Hatoum Art Workshop*, Villa Iris, Fundación Marcelino Botín, Santander, Ισπανία, 2010; *Open 12 International Exhibition of Sculptures and Installations*, Βενετία Lido, Ιταλία, 2009; *Instant Europe*, Villa Manin, Centre for Contemporary Art, Passariano, Ιταλία, 2004; the BIACS 1st International Biennale of Contemporary Art of Seville, *The joy of my dreams*, Ισπανία, 2004; *EUROPE EXIST*, Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Θεσσαλονίκη, 2003. Οι πιο πρόσφατες του εγκαταστάσεις έχουν παρουσιαστεί στο Fields Sculpture Park, OMI International Art Center, Ghent, Νέα Υόρκη, 2016 και στο 7th edition of *CONTEXTS International Festival of Ephemeral Art*, Sokolonsko, Πολωνία, 2017. Ο Σάββα παρουσιάζει τις ιδέες και θέσεις του καθώς και τον σκεπτικισμό του μέσα από διάφορα υλικά και *in situ* εγκαταστάσεις μεγάλων διαστάσεων.

Ο **Δημήτρης Σκουρογιάννης** (γεν. Αθήνα) σπούδασε ζωγραφική και γλυπτική στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (1996-2001) καθώς και σκηνογραφία και ψηφιδωτό. Διακρίθηκε με υποτροφία επίδοσης σε όλα τα έτη σπουδών του (τομέας ζωγραφικής) και υπήρξε υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών για δύο χρόνια για εκτέλεση καλλιτεχνικού έργου (τομέας γλυπτικής). Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στην Σχολή Αρχιτεκτόνων του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (Διατμηματικό πρόγραμμα: Σχεδιασμός - Χώρος - Πολιτισμός). Δίδαξε ζωγραφική στο Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Από το 2015 διδάσκει στο εργαστήριο Ζωγραφικής της Σχολής Αρχιτεκτόνων του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Έχει εκθέσει το έργο του σε πέντε ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα (2003, 2006, 2010, 2016, 2017) καθώς και σε περισσότερες από εξήντα ομαδικές

στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Έργα του βρίσκονται σε δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Η **Μαρία Ανδρομάχη Χατζηνικολάου** είναι ζωγράφος - εικαστικός, γεννήθηκε στο Βόλο όπου έχει επιστρέψει και εργάζεται τα τελευταία χρόνια. Σπούδασε στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας (1999-2004), στο τμήμα Γραφικών Τεχνών του Τ.Ε.Ι. Αθήνας (1992-1997) και στο London School of Printing Technology (1997-1998). Ήταν ιδρυτικό μέλος της ομάδας Φιλοπάππου, καθώς και ιδρύτρια και εμπνεύστρια της ομάδας Artspirators. Συμμετείχε σε πολλές εκθέσεις και projects στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (*Life Patterns* Βόλος, 2017, *PIGS*, Ισπανία - Πορτογαλία, 2016, *Nomadics vol 3, The other Where*, Βιέννη, 2014, *Αδέλφια/Fratelli*, Ελλάδα-Ιταλία, 2010, *ROOMS*, Αθήνα, 2010, *Αρχείο Virginia/Αμφιθέατρο Virginia*, Βόλος, 2007, *Παράλληλοι Βίοι*, Πορτογαλία, 2006, *Αστικά Επίπεδα*, Αθήνα, 2004, *Project Egnatia*, Ελλάδα-Ιταλία, 2004-2005) κ.α. Επιμελείται και οργανώνει projects σύγχρονης τέχνης με την ομάδα Artspirators. Τα projects πραγματεύονται τη συλλογική μνήμη, την προφορική ιστορία, την κοινοτική ταυτότητα και την αλληλεπίδραση ατόμων και ομάδων. Υλοποιούνται με τη συνεργατική συμμετοχή άλλων καλλιτεχνών και είναι συνήθως in situ και site-specific (*Refuge Project*, Μήλος, 2013-2014, *Sanatorio Project*, Πήλιο, 2011-2012).

PARKING
→

1ZZ9910

XA15141

[a]
[un] Y
k v
n ω
o σ
w τ
n d l
e s ρ π
t o
i n ρ o
a n l
i t σ
n o μ
s o l
2 0 1 7

